ՀԿԴ/0123/02/22
ԵԴ/24679/02/22

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ
ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

5 հունվարի 2023 թվական քաղաք Երևան

ուսումնասիրելով ըստ դիմումի՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության՝ Լիլիթ Հարությունյանի կուտակային կենսաթոշակային հաշվում հաշվառված փայերն անժառանգ լինելու իրավաբանական փաստը հաստատելու պահանջի մասին թիվ ՀԿԴ/0123/02/22 (ԵԴ/24679/02/22) քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու վերաբերյալ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի՝ 2023 թվականի հունվարի 3-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

<u>Գործի դատավարական նախապատմությունը</u>.

1. ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը 2022 թվականի մայիսի 16-ին դիմում է ներկայացրել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան՝ պահանջելով հաստատել Լիլիթ Հարությունյանի կուտակային կենսաթոշակային հաշվում հաշվառված փայերն անժառանգ լինելու իրավաբանական փաստը:

2. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի մայիսի 24-ի որոշմամբ դիմումն ընդունվել է վարույթ:

Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի նոյեմբերի 10-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործը հաձնվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը:

3. 2022 թվականի դեկտեմբերի 30-ին թիվ ԵԴ/24679/02/22 քաղաքացիական գործը ստացվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանում, որին շնորհվել է ՀԿԴ/0123/02/22 համարը:

Հակակոռուպցիոն դատարանի՝ 2023 թվականի հունվարի 3-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին:

4. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2023 թվականի հունվարի 4-ին:

<u>Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.</u>

5. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 25-րդ հոդվածի 3.1-րդ մասին՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի նոյեմբերի 10-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության ուղարկել է Հակակոռուպցիոն դատարան՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. *«(…) օրենսդիրը հստակ տարանջատել է այն գործերի ցանկը, որոնք ենթակա են կոնկրետ դատարանների քննությանը: Ընդ որում, այդօրինակ տարանջատումն ուղղակիորեն բխում է առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության համապատասխան մասնագիտացման դատարանների կողմից գործերի քննության առանձնահատկություններից: (…) [Ք]աղաքացիական գործերը ենթակա են քննության ընդհանուր իրավասության դատարանում, միաժամանակ այդ ընդհանուր կանոնից սահմանվել է բացառություն, ի թիվս այլնի, նաև այն դեպքերի համար, երբ քաղաքացիական դատավարության կարգով հարուցվել է պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայց:*

(...) Դատարանը, հիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ թիվ ԵԴ/24679/02/22 քաղաքացիական գործով հարուցված դիմումը վերաբերում է պետության գույքային շահին, գտնում է, որ նշված քաղաքացիական գործը պետք է հանձնել ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը»[1]:

6. Հղում կատարելով ՀՀ Սահմանադրության 176-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասին և 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետին ու նույն հոդվածի 2-րդ մասին՝ Հակակոռուպցիոն դատարանը 2023 թվականի հունվարի 3-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով հետևյալը. *«(...) [Պ]ետական մարմինների կողմից պետության շահերի պաշտպանության հայցով դատարան դիմելու՝ վերոնշյալ հոդվածով նախատեսված հնարավորությունը ավելի նեղ բնույթ ունի, քանի որ ներառում է բացառապես տվյալ մարմնի լիազորության շրջանակներում և տվյալ մարմնի իրավունքների և շահերի պաշտպանության նպատակով ներկայացված հայցերի հիման վրա հարուցված քաղաքացիական գործերը: Յուրաքանչյուր պետական մարմին, դատարան հայց հարուցելով, թեպետ ներկայացնում է Հայաստանի Հանրապետությունը, այդուհանդերձ, նպատակ է հետապնդում պաշտպանելու այդ կառույցի շահերը և ոչ թե հավաքական պետության շահը: Ինչ վերաբերում է դատախազությանը, ապա վերջինիս՝ հայց հարուցելու լիազորությունը սահմանափակված է բացառապես պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությամբ, ընդ որում բացառիկ դեպքերում, որպիսիք սահմանված են «Դատախազության մասին» օրենքով: Սրանով շեշտադրվում է, որ Դատախազությունը չի ներկայացնում այս կամ այն նախարարության կամ այլ պետական մարմնի «նեղ» շահը, այլ ներկայացնում է հավաքական պետության շահը: Եվ հենց այս բացառիկ լիազորությունների իրականացման համատեքստում ստեղծվել է հակակոռուպցիոն դատարանը:*

[1] Տե՛ս քաղաքացիական գործը, հատոր 1, թերթ 29:

(...) [Պ]ետության գույքային կամ ոչ գույքային շահերին առնչվող քաղաքացիական գործը ենթակա է քննության հակակոռուպցիոն դատարանում՝ հետևյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության պարագայում.

1. առկա է պետության գույքային կամ ոչ գույքային շահի պաշտպանության հայց,

2. հայցը հարուցվել է պատշաճ սուբյեկտի՝ ՀՀ գլխավոր դատախազության կողմից:

Ուստի բոլոր այն դեպքերում, երբ որևէ պետական մարմնի կողմից դատարան է ներկայացվում հայցադիմում, այն թեև այս կամ այն չափով առնչվում է պետական շահերին, այնուամենայնիվ, պետական մարմնի կողմից ներկայացված հայցը առաջին հերթին միտված է փվյալ մարմնի շահերի պաշտպանությանը, ունի բացառապես քաղաքացիահիրավական բնույթ, հետևաբար այդ հայցերի հիման վրա հարուցված քաղաքացիահիրավական գործերը ենթակա են քննության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում: Միևնույն ժամանակ Հակակոռուպցիոն դատարանի՝ որպես մասնագիտացված դատարանի ենթակայությանը վերապահված պետության շահերի վերաբերյալ գործերի շրջանակը օրենսդիրը սահմանել է սպառիչ կերպով՝ այդ շրջանակում ներառելով բացառապես ուղղակիորեն պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության նպատակով ներկայացված հայցերի հիման վրա հարուցված քաղաքացիական գործերը, որպիսի լիազորությունը, վերապահված է ՀՀ գլխավոր դատախազությանը:

(...) Ելնելով վերոշարադրյալից՝ Դատարանը գալիս է այն եզրահանգման, որ թիվ ՀԿԴ/0123/02/22 գործը ենթակա չէ քննության Հակակոռուպցիոն դատարանում»[2]*:*

<u>Վճռաբեկ դատարանի նախագահի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը</u>.

7. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի նախագահի առջև բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավո՞ր է արդյոք ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0123/02/22 (ԵԴ/24679/02/22) քաղաքացիական գործն ըստ դիմումի՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության՝ Լիլիթ Հարությունյանի կուտակային կենսաթոշակային հաշվում հաշվառված փայերն անժառանգ լինելու իրավաբանական*

[2] Տե՛ս քաղաքացիական գործը, հատոր 2, թերթեր 3-12:

փաստը հաստատելու պահանջի մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

8. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետի համաձայն՝ *«Մասնագիտացված դատարաններն են՝ (...) հակակոռուպցիոն դատարանը»:*

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ *«Հակակոռուպցիոն դատարանին են ենթակա (...) քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերով և «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը (...)»:*

9. Սույն որոշման նախորդ կետում վկայակոչված իրավական նորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա քաղաքացիական գործերն են՝ քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերով և «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» ՀՀ օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը: Նշվածը հիմք է տալիս փաստելու, որ օրենսդիրը հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայությանն է վերապահել ոչ թե այն գործերը, որոնք **առնչվում են պետության գույքային և ոչ գույքային շահերին**, այլ այն հայցերով գործերը, որոնք **ուղղված են այդ շահերի պաշտպանությանը:** Այսինքն՝ հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայական իրավազորությունը սահմանափակված է **պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերի** քննությամբ: Հարկ է նաև նշել, որ այս մոտեցումը բխում է 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի նախագծի ընդունման հիմնավորումներից, համաձայն որոնց, օրենսդիրը հակակոռուպցիոն դատարանին օժտել է մասնագիտացված դատարանի կարգավիճակով և ըստ այդմ՝ նախատեսել այդ

դատարանի քննությանը ենթակա քաղաքացիաիրավական վեճերի սահմանափակ շրջանակ[3]:

Բացի այդ, նույն օրենքի հիմնավորումներից հետևում է, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քաղաքացիական մասնագիտացմամբ դատավորների թվակազմը սահմանելիս (5 դատավոր), հիմք են ընդունվել ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչության կողմից կատարված ուսումնասիրությունների և դատախազների կողմից դատարաններ ներկայացված՝ պետական շահերի պաշտպանության հայցերի վերաբերյալ վիճակագրական տվյալները: Նշվածը հիմք է տալիս հետևություն անելու, որ օրենսդրի նպատակն է եղել **հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայությանը վերապահել պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերի քննությունը, որոնք ներկայացվել են ՀՀ դատախազության կողմից**[4]:

10. Սույն քաղաքացիական գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան է ներկայացրել դիմում՝ Լիլիթ Հարությունյանի կուտակային կենսաթոշակային հաշվում հաշվառված փայերն անժառանգ լինելու իրավաբանական փաստը հաստատելու պահանջի մասին[5], որը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի մայիսի 30-ի որոշմամբ ընդունվել է վարույթ[6],

- հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 25-րդ հոդվածի 3.1-րդ մասին՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի նոյեմբերի 10-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության ուղարկել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարան՝ այն

---

[3] Տե՛ս 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի նախագծի հիմնավորումները՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական կայքէջում հետևյալ հղմամբ՝ http://www.parliament.am/draftreading_docs7/K-785_DR2.pdf

[4] Տե՛ս նույն տեղում:

[5] Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

[6] Տե՛ս սույն որոշման 2-րդ կետը:

պատճառաբանությամբ, որ սույն գործով ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը հանդիսանում է կուտակային կենսաթոշակային հաշվում անժառանգ փայերը պետական սեփականությանն ուղղելու գործընթացն իրականացնող մարմինը, որի շրջանակներում իրականացնում է պետության գույքային շահերի պաշտպանությունը, ուստի ներկայացված դիմումի քննությունը ենթակա է հակակոռուպցիոն դատարանին[7],

- հղում կատարելով ՀՀ Սահմանադրության 176-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասին և 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետին ու նույն հոդվածի 2-րդ մասին՝ Հակակոռուպցիոն դատարանը 2023 թվականի հունվարի 3-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով, որ պետության գույքային կամ ոչ գույքային շահերին առնչվող քաղաքացիական գործը ենթակա է քննության հակակոռուպցիոն դատարանում՝ հետևյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության պարագայում. ա) առկա է պետության գույքային կամ ոչ գույքային շահի պաշտպանության հայց, բ) հայցը հարուցվել է պատշաճ սուբյեկտի՝ ՀՀ գլխավոր դատախազության կողմից, ուստի, բոլոր այն դեպքերում, երբ որևէ պետական մարմնի կողմից դատարան է ներկայացվում հայցադիմում, այն թեև այս կամ այն չափով առնչվում է պետական շահերին, այնուամենայնիվ, պետական մարմնի կողմից ներկայացված հայցը առաջին հերթին միտված է տվյալ մարմնի շահերի պաշտպանությանը, ունի բացառապես քաղաքացիաիրավական բնույթ, հետևաբար այդ հայցերի հիման վրա հարուցված քաղաքացիաիրավական գործերը ենթակա են քննության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում: Հակակոռուպցիոն դատարանն արձանագրել է, որ թեև տվյալ դեպքում ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը հայցը ներկայացրել է իր լիազորությունների շրջանակում պետության շահի պաշտպանության նպատակով, այդուհանդերձ, գործով վեճը քաղաքացիաիրավական է, չի պարունակում այնպիսի տարրեր, որոնց առկայության ուժով այն կարող է համարվել

[7] Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:

հակակոռուպցիոն գործ և քննվել Հակակոռուպցիոն դատարանի կողմից, հետևաբար, թիվ ՀԿԴ/0123/02/22 գործը ենթակա չէ քննության հակակոռուպցիոն դատարանում[8]:

11. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 8-9-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է փաստել, որ սույն գործով Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան դիմում է ներկայացվել ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից, ընդ որում՝ այն ներկայացվել է Լիլիթ Հարությունյանի կուտակային կենսաթոշակային հաշվում հաշվառված փայերն անժառանգ լինելու իրավաբանական փաստը հաստատելու պահանջով: Այսինքն՝ դիմումի առարկան կազմում է իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստի հաստատումը, որը թեև կարող է նաև առնչվել պետության գույքային և ոչ գույքային շահերին, սակայն ուղղակիորեն միտված չէ այդ շահերի պաշտպանությանը: Այլ կերպ, դիմումի առարկան չի հետապնդում հանրային այնպիսի շահի պաշտպանության նպատակ, որն օրենսդրի կողմից նախատեսվել է որպես ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի կողմից գործերի քննության նախապայման: Բացի այդ, հարկ է արձանագրել, որ իրավաբանական փաստը հաստատելու մասին դիմումը ենթակա է քննության հատուկ վարույթի կարգով, մինչդեռ հակակոռուպցիոն դատարանում ենթակա են քննության հայցային վարույթի կարգով հարուցված՝ պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերը:

12. Վերը շարադրվածը հիմք է տալիս փաստելու, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0123/02/22 (ԵԴ/24679/02/22) քաղաքացիական գործն ըստ դիմումի՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության՝ Լիլիթ Հարությունյանի կուտակային կենսաթոշակային հաշվում հաշվառված փայերն անժառանգ լինելու իրավաբանական փաստը հաստատելու պահանջի մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, հիմնավոր է:

13. Վերոգրյալի հիման վրա, գտնում եմ, որ ՀՀ ֆինանսների նախարարության դիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ՀԿԴ/0123/02/22 (ԵԴ/24679/02/22) քաղաքացիական

[8] Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

թիվ ՀԿԴ/0123/02/22 (ԵԴ/24679/02/22) քաղաքացիական գործն ըստ դիմումի՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության՝ Լիլիթ Հարությունյանի կուտակային կենսաթոշակային հաշվում հաշվառված փայերն անժառանգ լինելու իրավաբանական փաստը հաստատելու պահանջի մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ